

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра всесвітньої історії

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі**

Освітня програма «Середня освіта. Історія»

Спеціальність 014 «Середня освіта. Історія»

Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»

Затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії,  
Протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

## ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

<b>1. Загальна інформація</b>	
<b>Назва дисципліни</b>	Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі
<b>Освітня програма</b>	Середня освіта. Історія
<b>Спеціалізація (за наявності)</b>	
<b>Спеціальність</b>	014 Середня освіта. Історія
<b>Галузь знань</b>	01 Освіта/Педагогіка
<b>Освітній рівень,</b>	Бакалавр
<b>Статус дисципліни</b>	Вибіркова дисципліна
<b>Курс/семестр</b>	4/8
<b>Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)</b>	Лекції – 14 год. Практичні заняття – 18 год. Самостійна робота – 58 год.
<b>Мова викладання</b>	українська
<b>Посилання на сайт дистанційного навчання</b>	<a href="http://www.d-learn.pnu.edu.ua">http://www.d-learn.pnu.edu.ua</a>
<b>2. Опис дисципліни</b>	
<p>Навчальна дисципліна “Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі” є вибірковою дисципліною циклу професійної підготовки фахівців для спеціальності 014. “Середня освіта (історія)” за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. Викладається у 8 семестрі обсягом 3 кредити (за Європейською кредитно-трансферною системою ECTS). Розрахована на 90 годин занять, з них: 14 год. – лекцій, 18 год. – практичних занять, 58 год. – самостійної роботи. Підсумковий контроль здійснюється у вигляді заліку.</p> <p>Предметом навчальної дисципліни є зміст шкільного курсу вітчизняної та всесвітньої історії у 5-11 класах з проблематики Другої світової війни та методи і прийоми вивчення цієї теми у школі. Значна увага під час вивчення вибіркової навчальної дисципліни “Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі” приділятиметься дискусійним проблемам соціально-економічного, військово-політичного й культурно-духовного становища воюючих держав, функціонуванню нацистсько-румунсько-угорського окупаційних режимів, розвиткові європейського та українського рухів опору, формам і методам їхньої політичної та збройної боротьби, проблемам військової баталістики, історичної біографістики та персоналістики, дипломатії і міжнародних відносин в епоху 1939-1945 рр. та їхньому відображенню на сторінках навчальних посібників і підручників.</p>	
<b>Мета та цілі курсу</b>	
<p>Мета викладання дисципліни полягає у формуванні у майбутніх фахівців професійних компетентностей вчителя, який має глибокі теоретичні знання з історії Другої світової війни і володіє практичними вміннями і навичками з методики викладання цієї теми; у вивченні дискусійних проблем періоду Другої світової війни. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни “Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі” є ознайомлення студентів з методами і прийомами викладання історії Другої світової війни в школі, провідними тенденціями і напрямками дослідження цієї теми в історичній науці.</p>	
<b>Компетентності</b>	
<b>Інтегральна компетентність</b>	
<p>ІК. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що потребують інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії і суспільствознавчих предметів в основній (базовій) школі та у процесі навчання за спеціальністю, що передбачає застосування теорій та методів професійно спрямованих наук і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p>	
<b>Загальні компетентності (ЗК)</b>	
<p>ЗК 1. Здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською – державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці</p> <p>ЗК 5. Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію в загальноосвітньому</p>	

процесі, працювати в команді з дотриманням етичних норм і цінностей сучасного мультикультурного суспільства, діяти громадсько і соціально відповідально та з почуттям поваги до оточуючих.

### Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 1. Наявність системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти.

ФК 5. Здатність володіти системою знань із методики викладання історії і правознавства, знати зміст навчальних програм та підручників, засоби, методи та основні прийоми навчання, способи перевірки знань та умінь учнів та критерії оцінювання їхніх навчальних досягнень, форми позакласної та позашкільної роботи та ін.

ФК 6. Здатність усвідомлювати та інтерпретувати вивчене, аналізувати і систематизувати, порівнювати і формувати й науково аргументувати власну позицію, брати активну участь у дискусіях.

ФК 8. Здатність визначати мету та завдання шкільних курсів історії і правознавства, аналізувати навчальну програму та навчально-методичну літературу, складати плани-конспекти уроків, визначати тип та форму уроку, враховувати пізнавальні можливості учнів та ін.

ФК 12. Здатність оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні та світі, аналізувати та оцінювати проблеми у сфері освіти, визначати сприятливі умови для її прискореного інноваційного розвитку, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання суспільно важливих та особистих проблем.

ФК 17. Здатність формувати історичну свідомість, національну пам'ять, провадити громадянсько-патріотичне виховання серед молоді. ефективно реалізовувати громадянські права та обов'язки з метою розвитку демократичного громадянського суспільства, виховувати правову свідомість та культуру в учасників освітнього процесу.

### 3. Структура дисципліни

Тема	Результати навчання	Завдання
1. Вступ до вивчення курсу.	1. З'ясування актуальності, об'єкту і предмету курсу. 2. Ознайомлення з джерельно-історіографічною базою теми. 3. Засвоєння концептуально-методологічних засад вивчення дисципліни.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
2. Початок Другої світової війни. Воєнно-політичні події 1939-1941 рр. та їх відображення в шкільних навчальних посібниках і підручниках з історії України та всесвітньої історії. Методичні аспекти вивчення теми.	1. Вивчення передумов причин, характеру та періодизації війни. 2. Дослідження обставин інкорпорації Радянським Союзом Західної України, Західної Білорусії і анексії Прибалтійських держав, Бессарабії та Північної Буковини. 3. З'ясування ролі СРСР у підготовці і розв'язанні Другої світової війни.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
3. Перебіг Другої світової війни влітку 1941 – восени 1942 рр. та його відображення в шкільних навчальних посібниках і підручниках з історії України та всесвітньої історії. Методичні аспекти	1. З'ясування справжніх обставин початку німецько-радянської війни 1941-1945 рр. (В.Суворов, І.Буніч, М.Солонін). 2. Вивчення причин вступу США у війну. Тихоокеанський ТВД та його роль і значення у	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи

вивчення теми.	подіях 1941-1945 рр. 3. Розкриття передумов створення Антигітлерівської коаліції.	
4. Перелом у Другій світовій війні на користь держав Великої трійки (США, СРСР, Великої Британії) Методичні аспекти вивчення теми в шкільній навчальній літературі.	1. З'ясування місця і ролі Східного фронту в подіях війни (Сталінград, Курська дуга). 2. Вивчення причин розгрому і капітуляції німецько-італійських військ у Північній Африці. 3. Ознайомлення з роллю і значенням азійсько-тихоокеанського ТВД доби Другої світової війни.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
5. Друга світова війна і становище у воюючих країнах. Методика вивчення теми на уроках історії.	1. Розуміння сутності «нового порядку» в Європі. 2. Вивчення особливостей антинацистського руху Опору і національно-визвольної боротьби. 3. З'ясування передумов виникнення колабораціонізму. 4. Розкриття українського виміру Другої світової війни	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи
6. Воєнно-політичні події 1944-1945 рр. Основні результати й найважливіші наслідки Другої світової війни. Методичне забезпечення вивчення теми на уроках історії.	1. З'ясування особливостей воєнних дій у Центрально-Східній Європі. 2. Ознайомлення з рішеннями Кримської й Потсдамської конференцій держав антигітлерівської коаліції та їхніми наслідками. 3. Вивчення ролі й місця Тихоокеанського ТВД у перебігу війни. 4. Розуміння проблемних та дискусійних питань Другої світової війни.	- тести - контрольні запитання - кейси - завдання для індивідуальної роботи - завдання для самостійної роботи

#### 4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарські заняття	40
Бали за теми, винесені на лекційні заняття	30
Бали за індивідуальну роботу	20
Бали за самостійне опрацювання додаткової літератури	10
<b>Максимальна кількість балів</b>	<b>100</b>

#### 5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Робота на парах	Оцінка за контрольну роботу	Оцінка за індивідуальну роботу	Оцінка за самостійну роботу	<b>Разом</b>
40	30	20	10	<b>100</b>

Оцінювання відповідей студентів на практичних заняттях відбувається за 100бальною шкалою

Поточний контроль з дисципліни «Контроверсійні питання з історії Другої світової війни в шкільному курсі» відбувається шляхом перевірки засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять, написання контрольної роботи, підготовки індивідуальної роботи та контролю самостійного опрацьованої додаткової літератури.

Перевірка засвоєння студентами знань та умінь в ході семінарських занять здійснюється шляхом оцінювання усних відповідей (в тому числі у формі презентацій), коротких письмових / тестових робіт. За опрацювання тем, визначених для семінарських занять студент може отримати максимально 40 балів. Відповідна форма активності студентів оцінюється за стобальною системою. У кінці семестру сума всіх оцінок ділиться на кількість оцінок, далі вона ділиться на 10 та множиться на 4.

Контроль засвоєння знань та навичок, що базуються на лекційному матеріалі, здійснюється шляхом написання студентами контрольної роботи (у розгорнутій та/або тестовій формі). За опрацювання тем, визначених для семінарських занять, студент може отримати максимально 30 балів.

Навики роботи із науковою літературою, вміння аналізувати знайдені матеріали, робити висновки та узагальнення студенти реалізують шляхом написання індивідуальних робіт. Індивідуальна робота оцінюється максимально у 20 балів.

Студентам також пропонується самостійне опрацювання наукових джерел, які є знаковими для відповідної дисципліни. Контроль засвоєння відповідних знань здійснюється у тестовій формі та максимально оцінюється у 10 балів.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.

#### **Критерії поточного оцінювання:**

Відповідно до [Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» \(введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.\)](#) та [Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» \(Нова редакція\) \(введено в дію наказом ректора № 361 від 31.07.2020 р.\)](#) знання оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:

- «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;

- «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;

- «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;

- «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

#### **6. Ресурсне забезпечення**

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа (відеофайли, рисунки, схеми)
<b>Література</b>	
1. Бівор Ентоні. Друга світова війна. К.: КМ-Букс, 2022. 824 с.	
2. Від Рейхстагу до Івдзіми. У полум'ї війни. Україна та українці у Другій світовій війні.	

- Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 352 с.
3. Війна і міф. Невідома Друга світова, 1939-1945 Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2016. 272 с.
  4. Галушка А., Брайлян Є. Змова диктаторів: поділ Європи між Гітлером і Сталіним. 1939-1941. Харків.: КСД, 2018. 368 с.
  5. Гейстінгс Макс. І розверзлося пекло. Світ у війні 1939-1945 років. Харків: КСД, 2019. 752 с.
  6. Гоменюк І Провісники Другої світової війни. Прикордонні конфлікти в Центрально-Східній Європі. Від розпаду імперій до Гляйвіцької провокації Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2017. 272 с.
  7. Гриневич В. Неприборкане різноголосся: Друга світова війна і соціально-політичні настрої в Україні, 1939-1941 рр. Київ; Дніпропетровськ, Ліра, 2012, 508 с.
  8. Друга світова війна в історичній пам'яті України: за матеріалами Українського інституту національної пам'яті. Київ; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2010. 247. С.
  9. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 44-54.
  10. Жінки Центральної та Східної Європи у Другій світовій війні: гендерна специфіка досвіду в часи екстремального насильства: збірник наукових праць. К.: Арт. Книга, 2015. 535 с.
  11. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр), К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 336 с.
  12. Левітас Ф. Друга світова війнаб український вимір. К.:Наш час. 2012. 272 с.
  13. Лисенко О.Є. Друга світова війна як предмет наукових досліджень та феномен історичної пам'яті // Український історичний журнал. 2004. № 5. С. 3-16.
  14. Лисенко О.Є Підсумки Другої світової війни для України і проблеми історичної пам'яті // Політика і час. 2007. № 6. С. 30-34.
  15. Лисенко О.Є., Пастушенко Т.В. Сучасний дискурс Другої світової війни крізь призму публікацій «Українського історичного журналу» останнього десятиліття // Український історичний журнал. 2017. № 6. С. 5-17.»
  16. Муковський І.Т., Лисенко О.Є. Звитяга і жертвовність. Українці на фронтах Другої світової війни. К. Книга пам'яті України, 1996. 558 с.
  17. Патриляк І.К., Боровик М.А. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду. Київ; Ніжин ПП Лисенко М.М., 2010. 591 с.
  18. Симоненко І.М. Друга світова війна в історичній пам'яті українського народу // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4. С. 44-54.
  19. Суворов В. Криголам. Хто розпочав Другу світову війну. К.: Зелений пес, 2015. 656 с.
  20. Україна в Другій світовій війні: погляд х ХХІ століття. Історичні нариси /Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2011. Кн. 1-2.
  21. Україна в полум'ї війни 1941-1945. К.: Україна, 2005. 560 с.
  22. Україна у Великій війні 1939-1945: науково-популярне видання. К.: Емма, 2014. 264 с.
  23. Чернега Т. Український народ у Другій світовій війні: новий погляд на проблему // Історія в школі. 2000. № 5-6. С.5-9.
  24. Черчіль В. Спогади про Другу світову війну. У 2 т. К.: Видавництво Жупанського, 2018.
  25. Ширер В.Злет і падіння Третього Райху. Історія нацистської Німеччини. У 2-х т. К.: Наш формат, 2017.

**Законодавчі акти, нормативні документи, інструктивні, методичні матеріали та рекомендації міністерств і відомств:**

Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

Нормативно-правова база України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>

Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>

Наукова бібліотека ПНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>

**Ресурси курсу**

Інформація про курс розміщена на сайті дистанційного навчання Прикарпатського

### 7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра всесвітньої історії м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57 каб. 701. Email: <a href="https://kvi@pnu.edu.ua/">https://kvi@pnu.edu.ua/</a>
Викладач	Марущенко Олександр Володимирович Кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії
Контактна інформація викладача	<a href="mailto:oleksandr.maruschchenko@pnu.edu.ua">oleksandr.maruschchenko@pnu.edu.ua</a>

### 8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <a href="https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/">https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/</a>
Пропускизанять (відпрацювання)	Можливість і порядок відпрацювання пропущених здобувачем освіти занять регламентується <a href="#">Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»</a> (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	У разі виконання завдання здобувачем освіти пізніше встановленого терміну, без попереднього узгодження ситуації з викладачем, оцінка за завдання – «незадовільно», відповідно до <a href="#">Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»</a> (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.).
Невідповідна поведінка під час заняття	Невідповідна поведінка під час заняття Невідповідна поведінка під час заняття регламентується рядом положень про академічну доброчесність та може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до <a href="#">Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти»</a> (затверджене наказом Міністерства України № 245 від 15.07.1996 р.).
Додаткові бали	Студент має змогу також отримати <b>додаткові бали</b> , пройшовши навчальний курс у вигляді неформальної освіти з отриманням сертифікату в межах тематики дисципліни впродовж навчального семестру; взявши участь у науковому, освітньому чи прикладному проєкті, конференції, круглому столі, інших видах наукової активності, які відповідають профілю дисципліни; опублікувавши наукову працю, яка відповідає профілю дисципліни. Відповідно до <a href="#">Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника»</a> (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.). відповідні студенти можуть отримати додаткові бали на підставі рішенням кафедри міжнародних відносин.

Неформальна освіта	Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується <a href="#"><u>Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»</u></a> (введено в дію наказом ректора № 819 від 29.11.2019; із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.).
--------------------	---

Викладач \_\_\_\_\_ **О.В. Марущенко**